

62°37'47" volt. E szög jelenleg csökkenőben van. A lehajlásnak évi csökkenése 1857 óta 2',73.

Az Évkönyv IV-ik fejezetében vannak összeállítva Pozsonynak hőmérséki viszonyai 25 évi megfigye-

lési sorból kiszámítva. A számításokat P. V e r v a e t Julián hajtotta végre. — Az V. fejezet a Staub Móricz összeállította phaenologiai észleléseket foglalja magában.

H. Á.

É L E T T A N.

(Rovatvezető: BALOGH KÁLMÁN.)

(16.) A VÍZBE ESETTEK FELÉLESZTÉSÉRE különböző eljárásokat alkalmaznak, s azok annál jobbak, minél természetesebbek és egyszerűbbek; azaz legjobbak azok, a melyeknek végrehajtásához eszközök vagy készülékek nem szükségesek, hanem mindjárt helyben, bárki által foganatosíthatók.

M a r s h a l l - H a l l eljárását hosszú ideig czélszerűnek tartották, de ottan a mozgások nem felelnek meg teljesen a légzésnek és a mellkas nem tágítatik ki eléggé. Ezen okok folytán azt most már abbahagyják, és sokan S y l v e s t e r, míg mások legújabbán P i c c i n i tr. eljárását követik. Az utóbbi valamennyi között a legalkalmasabb, s a brüsszeli egészségügyi és életvédő nemzetközi congressuson (congrès international d'hygiène et de sauvetage) J a n s s e n s tr. arra különösen felhívta a figyelmet, miéért nem mulaszthatjuk el, hogy arról itt ne szótjunk.

Mind a Sylvester-, mind a Paccini-féle eljárás nemcsak Angolországban van igen elterjedve, hanem a havre-i járásbeli életmentők társulatánál is azok vannak szokásban. még pedig a legjobb eredménnyel. A Sylvester-eljárás kitünőségéről fogalmat alkothatunk abból, hogy Angolországban, hol azt alkalmazzák, olyan vízbeesetteknel, kik öt percznél kevesebb ideig voltak víz alatt. negyvenöt — ötven emberből egynél többet nem vesztenek el, míg a többiek felélesztik; Seine megyében ellenben 1872-ig, midőn a Sylvester-eljárást még nem gyakorolták, a vízbeesetteknek legfeljebb egy harmadát élesztették fel.

Paccini eljárása, melynek ismerete még nem igen van elterjedve, s nálunk alig ösmeretes, a következő.

A vízből kifogott eszméletlen embert kevésbé lejtős helyre fektetjük nyitott szájjal, ruháitól pedig lemeztelenítjük, s különösen mellét és hasát minden köteléktől megszabadítjuk. A fej a törzsessel a szokott egyenes irányban legyen. A műtevőnek a fej megett kell elhelyezkednie, s kezével a vízbeesettnel mindegyik vállát a felsőkar tövével akként megfognia, hogy a hüvelyk elől a váll szélén, a négy ujj pedig hátul foglaljon helyet. Ezután mindkét vállat erőteljesen felfelé kell emelni, hogy a kulcscsont a szegyzületben mozogjon, s ezzel egy időben a bordák is felfelé emelkedjenek. Ezen mozgás által a mellkas mindahárom átmérőben nagyobbodik, mint hatalmas légzőmozgásoknál kitágul, s a levegő a gégén át hallható zörejjel a tüdőbe rohan. A mellkast a hasüregtől elválasztó rekesztőizom e mozgásban csekélylegesen nem vesz részt, úgy hogy a mellkas nagyobboldása a csontos fal kitágulása által eszközöltetik.

Miután a fenntebb előadott módon a belégzést utánoztuk, a váll emelését abbahagyjuk, s ekkor a mellkas, ruganyosságánál fogva, előbbeni térfogatát csakhamar visszanyeri és ily módon a kilégzés egészen természetes úton bekövetkezik. — A mozgásokat ezek abbahagyásával változtatva oly gyorsan ismételtjük, mint ezt szükségesnek látjuk, s mint ezt a veszély nagysága megkívánja. Ha a vízből kifogott emberben az élet legcsekélyebb nyoma még jelen van,

azon eljárás mellett lassanként magához tér, s a mint észreveszszük, hogy magától lehelni kezd, a mesterséges légeztetést abbahagyjuk.

A Sylvester-féle eljárásnál a felső és az alsó kart fogják meg, s emelik fel, minélfogva a mellizmokat húzzák, ezáltal hatván a mellkas tágítására; de ilyképen távolról sem lehet a tüdőket annyira kitágítani és annyi levegőt juttatni beléjük, mint a Paccini eljárását követve tehetjük.

Azon időt illetőleg, melynek eltelte után a vízbeesetteket még felélesztetni, a londoni embermentőtársulat azt találta, hogy öt perczen túl tartó alámerülés után a vízből

kifogott emberen nem lehet segíteni. Voisin azonban állítja, hogy mióta Párisban az új életmentő állomások szerveztettek, a vízbeesetteket hosszabb ideig tartó alámerülés után is fel tudják élesztetni, s Le Roy de Méricourt teljesen osztja Voisin tapasztalatait, ki a seine-megyei életmentők között azon ügyelmeztetést általánosította, hogy a vízből kifogotaknál, kiknek állaik összeszorítvák, mindig remélhetni; a mesterséges légeztetést mindenestre meg kell kísértetni, s azt elhamarkodva abbahagyni nem szabad. (Académie de médecine. Paris, 1876. aug. 1.)

B. K.

F Ö L D T A N.

(Rovatvezető: KRENNER JÓZSEF.)

(12.) LÉTEZNEK-E VULKÁNOK KÖZÉP-ÁZSIÁBAN? Tudvalevőleg a legtöbb jelenleg működő vulkán vagy szigeteken vagy, legalább a tengerpartok közelében fekszik. Csak alig képez kivételt a mexikói Popocatepetl, a Vulcan de la Fragua és az Ararat, úgy hogy azt lehet állítani, hogy jelenleg működő mediterrán vulkán csak igen kevés van. E pontnál Ázsiára vonatkozólag az a nevezetes körülmény áll elő, hogy ott a kontinens közepén állítólag vulkánok vannak, mi több, nagy területen. Erre vonatkozólag például Naumann* is fölemlíti, miszerint ha a tudományos vizsgálatot nélkülöző, pusztán történelmi adatoknak hitelt adhatunk, úgy Közép-Ázsiában valódi, működő vulkánok volnának, a melyek, az indiai oceántól 300 és az obi tengeröböltől 360 mrfdnyire, oly annyira bennt feküdnének Ázsia szívében, a mennyire csak ez a föld és víz jelenlegi elosztása mellett egyáltalán lehetséges.

E kérdés azonban, tudunkkal mindedig függőben van, s ámbár

* Lehrbuch der Geognosie, von Dr. C. Fr. Naumann. Zweite Auflage. Leipzig, 1857.

az idézett munkában Naumann is, Schrenk-re utalva, kifejezést ad abbéli nézetének, hogy e közép-ázsiai vulkánok köszénégésekre vezethetők vissza: még határozott megoldást nem nyert.

Nem kevésbé érdekes és fontos tehát egy orosz geolog, J. Muschketoff e tárgyra vonatkozó legújabb tapasztalata, ki már két év óta Turkesztan- és főleg Tiansanban geologiai vizsgálatokkal foglalkozik. Muschketoff e tárgy felől a következőket írja (a N. Jahrb. f. Min., G. u. Pal. 1876. 5. füzetében): „Az előző század közepe körül jött először híre Sivers, Wisdellou x és mások útleírásai nyomán Közép-Ázsia vulkanizmusának, ez később Klaproth, Abel Remusat, Timkofs y és mások által is megerősítettén, sőt miután Humboldt elfogadta, ki sem kétkedett többé e e vidék vulkanizmusáról. Így mind jobban elterjedt e nézet, jöllehet egyes ellenvetések már fölmerültek; így péld. 1840-ben Schrenk arra utalt, hogy az Ala-Kul tó vidéke egyáltalában nem vulkán jellemű, majd 1857-ben Semenov a többi között fölemlíti azt is, hogy az Ili

völgy Kullok és Katu solfatárai *kőszénégések* folytán állottak elő.

Személyes vizsgálataimat illetőleg meggyőződhettem arról, hogy az Európában solfatáráknak ösmert és a bennszülöttek által úgynevezett „*égő hegyek*“ valóban *kőszénégések* és nem mások. Mint Kuldjában, úgy tovább keletnek is, a júra képletben, hatalmas *kőszénlerakódások* vannak. Egyes elkülönült medenczéket alkotnak és kigyúladnak mindenütt. Sok helyütt már megszűnt az égés, de más helyeken, mint Kuldjánál, a Sapcsal folyó vidékén, a Kacs eredeténél, a Tekess völgyben és egyebütt még most is tart. Az ilyen égések folytán világos színezetű agyag, vastartalmú homokkő és konglomerát, kén- és szalmiak verődék és t. e. képződik. A tűzmezők, melyek egyes esetekben, mint péld. a Kacsnál, igen nagy kiterjedésűek, közel két werstnyire* húzódnak el. Az Ili és a Tekess völgyben, az Ala-Kul tónál. Csugucsakban és más helyeken efféle mesze elterülő „*égő hegyek*“ miatt jelölték e vidéket vulkánikusnak. Jóllehet ott tényleg vulkánok nincsenek. Kikutatván e vidék földtani jellegét, összehasonlíthattam ezt

* Werst (orosz mérf.) = 1067 méter.

más hasonló vulkáni központokkal is, melyek az említettekén kívül, Humboldt szerint még az Urumcsi, Turfane és Kucsá hegyekben léteznek. A mi a két elsőt illeti, minden történelmi adat teljes analogiát mutat a Kuldjával, vagyis hogy az úgynevezett solfatárak ott is *kőszénégések* folytán keletkeztek és így nem tekinthetők valódi solfatáráknak. Csak egy vulkánnál, nevezetesen a Bai-san vagy Pe-sannál, nyugatra Kucsától forog fenn némi kétség, mivel a történelmi adatok legnagyobb része annak valóban vulkáni jelleget tulajdonít.

Igy részben személyes vizsgálataim, részben az összes vulkanikus központok egybevetése után azon nézetre jutottam, hogy a mesze elterülő Bis-Balig vulkanikus vidék, mely R i t t e r szerint 2500 négyszög werstnyi területet foglal el, vagy egyáltalán nem létezik, vagy csak egyetlen vulkánra, a Bai-sanra szorítkozik. Eddigelé még egyetlen európai sem látta a Bai-sant, s így ez a hely még igazolja ugyan vulkánok jelenlétét Közép-Ázsiában, de a hasonlóság folytán megvagyok győződve, hogy e véleményezett vulkán eredete is más megfejtést fog nyerni.“

Közli: SCHMIDT SÁNDOR.

K Ü L Ö N F É L É K.

(16.) „*TERMÉSZETRAJZI FÜZETEK*“ cím alatt, a mint örömmel jelenthetjük olvasóinknak, a küszöbön levő új esztendőben egy oly szak-folyóirat fog megindulni, melynek hiányát a magyar tudomány régebb idő óta érzi, s a mely hivatva lesz hogy tudományos irodalmunknak s a szakszerű működésnek a „*természetrájk*“ tág mezején élénkebb lendület adjon és az erőket maga körül csoportosítván, mentől tágabb körökben hasson a reális irányban való munkálkodás érdekében. — E folyóirat *évnegyedes füzetekben* fog megjelenni a magyar nemzeti muzeum kiadásában. Hasábjai az *állattan, növénytan,*

ásványtan és földtan, tehát a tágabb értelemben vett természetrajz körébe vágó közleményeknek lesznek szentelve; a szerkesztés tisztje pedig — a nemzeti muzeum természetrajzi osztályainak közreműködése mellett — Herman Ottó avatott kezeire bízott. — Midőn természetrajzi irodalmunknak eme leendő archivumát a legjobb remény fejében előre is őszintén üdvözöljük s tagtársaink figyelmébe ajánljuk, megragadjuk egyszersmind az alkalmat, hogy a vállalat programját, melyet a szerkesztőség szíves volt rendelkezésünkre bocsátani, egész terjedelmében megismertessük, a mint következik;

„Az e sorok felett álló cím már magára is eleget mond ugyan a szakembernek, főleg annak, ki az ily vállalatnak hiányát már régen érzi: tehát minden szakembernek; de azért néhány tájékoztató szó talán mégis helyén lesz.

A magyar nemzeti muzeum túl van a vajadás korszakán s köszöni ezt annak az erélyes kéznek, mely igazgatását jelenleg intézi.

Itt az idő, hogy a legmagasabb szellemi érdekek ápolására hivatott nemzeti intézetnek azon osztályai is, a melyek a dolog természeténél fogva legtovább kellett, hogy küzdjenek a rendezés technikai részével, végre reálélphetnek a szellemi munkálkodás azon terére, a melynek betöltésére hivatva vannak.

E tér nagy, mivelése súlyos munkával jár; de e munka magasztos, mert a civilisatio főfeltételeinek nagy része tőle függ.

E munka azon nagy problema megoldására törekszik, melyet *természettudomány* nevezünk. A megoldás attól függ, hogy a természetet három országában nyilatkozó tünetek felismeretessenek s az emberi elme felfogásához képest megértessenek, az emberiség szellemi és anyagi léte javára gyümölcsözővé tétessenek.

A feladat egész nagyságában az emberiség összességét illeti; és épen azért kötelessége, mert érdeke is minden egyes nemzetnek, hogy a maga részét átvegye.

A „*Természettudományi Füzetek*“ megindítására a mondottak is buzdítottak.

De buzdított egy más körülmény is. A kötelesség és munkafelosztás felfogása. úgy, a mint azt az imént érintettük, bár mily helyes, mégis csak eszményi!

A gyakorlati élet, gyakorlati eredmények szerint becsül!

És ha van nemzet, mely a gyakorlati eredmények által való támogatásra nagyon is reászorúl, úgy a magyar nemzet bizonyára az!

Mert noha törekszünk is a civilizatio követelményeinek eleget tenni, noha körünkben reámutathatunk eredményekre is, mégis tény az, hogy a kulturnépek legnagyobb része, melynek véleményétől sok érdekünk függ, sem minket, sem eredményeinket nem ismeri, vagy — a mi még sokkal rosszabb — *eredményeinkkel együtt félreismer bennünket.*

E szomorú tényt a nemzet minden gondolkozó fia érzi; és érzi azt is, hogy *ez ellen tennünk kell; hogy gondoskodnunk kell oly közvetítő közegekről, a melyek tudományos törekvéseinknek azon részét juttassák érvényre a kulturnépek előtt, a mely rész szerint a szellemi élet színvonala becsültetik. Ez rajtunk múlik.*

Ezzel is számoltunk, a midőn a „*Természettudományi Füzetek*“ kiadását elhatároztuk.

A feladatot így ismerve, felelünk azon kérdésre is: miként akarjuk azt megoldani?

1. A magyar nyelven szerkesztett *Természettudományi Füzetek* az állat-, növény-, ásvány- és földtan szakszerű ápolására rendeltetnek.

2. Szabott időközökben megjelenve, biztos közegül akarnak szolgálni mind azoknak a publicatióknak, a melyeknek telhetőleg gyors megjelenése kívánatos.

3. Noha e füzetek a magyar nemzeti muzeum irodalmi közegei sorába tartoznak, a szétszórtan működő *szak-erők egyesítésére* is törekednek.

ROVATOK:

1. *Önálló eredeti, közepes terjedelmű értekezések.*
2. *Rövid szakközlések és egyes adatok.*
3. *Belföldi irodalom ismertetése.*
4. *Külföldi irodalom ismertetése.*
5. *Szakirodalom történelmi adatok.*
6. *Hungaricumok a külföldi irodalmában.*
7. *Különfélék.*
8. *A muzeumi természettudományi osztályok belétele, gazdagodása, rendezése stb.*

A publicatiókat kifelé egy német nyelven szerkesztett, de más kultúrnyelvek számára is nyitott „Revue“ közvetíti, mely a magyar rész tüzetes kivonatait, esetleg szözszerinti fordításait adja s a magyar szöveghez csatoltatik, ennek kiegészítő részét képezi; külföldi szerzőknek értekezéseit is befogadja, föltéve, hogy hungaricumokra vonatkoznak.

A füzetek megfelelő műmelléletekkel szereltetnek fel.

Így véljük elérhetni azt hogy saját körünkben buzdítólag, kifelé ismertetőleg hassunk.

A dolgozatok nyomtatott ívenként 30 forint tiszteletdíjban részesülnek.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK: A négy füzetből álló 12—14 ívnyi, nagy

nyolczadrét alakban megjelenő kötet előfizetési ára:

a belföld számára . . 3 forint;

a külföld számára . . 10 frank.

Az első füzet 1877 január hó folytán jelenik meg; a következő füzetek az évnegyedek első napján.

Az előfizetési pénzeket, valamint a füzetek szellemi részét illető közléseket is a „Természetrajzi Füzetek“ szerkesztőségéhez, Budapest, m. n. muzeum-épület czím alatt kérjük.

Buzgó szakférfaik támogatása mellett minden gondolkozó hazafipártolását remélve, a szerkesztőség azon lesz, hogy kötelességét teljesítve, megfeleljen a benne helyezett bizodalomnak.“

Kelt Budapesten, 1876 deczemberben.

A TERMÉSZETRAJZI FÜZETEK
SZERKESZTŐSÉGE.

TÁRSULATI ÜGYEK.

Fegyzőkönyvi kivonatok a társulat üléseiről.

XXI. TERMÉSZETTUDOMÁNYI ESTÉLY.

1876 november 3-ikán.

Klein Gyula: „*A rovarévü növényekről*“ tartott előadást, s a részletes magyarázatok alkalmával nagyobb táblarajzokat és néhány élő Drosera-növényt mutatott be. (Előadása az estély végeztével már kinyomatva megjelent, mint a „népszerű természettudományi előadások gyűjteményé“ nek 2-ik füzeté, s könyvárúsi úton is megszerezhető. Ára 25 kr. Lásd a jelen füzet 486-ik lapján a részletesebb felhívást.)

XLVI. SZAKÜLÉS.

1876 novemb. 15.

Elnök: SZABÓ JÓZSEF

Az elnök úr és az alelnök urak akadályozva levén az ülésen való megjelenésben, az elnöki széket Dr. Szabó József egyetemi tr., mint legidősb választmányi tag foglalja el s az ülést megnyitja.

(I.) L ó c z L a j o s jelentést tesz, „*a baráthegyi őskori barlang megvizsgálásáról*“, a mely munkával a múlt nyáron társulatunk bízta meg. Előadása közben bemutatta a leletek egy részét, ú. m. emberi koponya, kéz- és lábszárcsontokat s durva edényszerpeket; a barlangnak nagyobb méretben készült tervrajzát és néhány átmetszetét. Mint kiváló érdekességű leleteket; bemutat egy emberi állkapcsot, melyen, baloldali izülete közelében, egy kovaszilánk-töredék (alkal-

masint nyílhegy) van keresztülfúródva és bele növe, világos tanúságául annak, hogy még az ember életében került oda; bemutat továbbá egy koponyadarabot, melyet Schaffhausen bonni tanár részletesebben is megvizsgált s azt öreg finnkoponyának tartja. (A jelentés e közlöny legközelebbi füzetében ábrákkal illusztrálva fog megjelenni).

Miután az előadó jelentéséből világosan kitünik, hogy e barlangban az emberi csontokkal őskori vastagbőrű állatok csontjai nem találtak együtt, az elnök a megoldáshoz egy lépéssel ismét közelebb haladottnak tartja azt a kérdést: vajjon élt-e diluviálkori ember Magyarországon területén? Eddig a tapasztal-

lások alapján azt mondták ki, hogy az Alpoktól keletfelé diluviálkori ember nem létezett, minthogy e határon tűf az ama kort jellemző vastagbőrű állatok maradványaival emberi csontokat eddigelé még nem találtak együtt, sem minálunk, sem távolabb Oroszországban. Majláth Béla lipótmegyei főispán lelete, a ki négy évvel ezelőtt ugyanezen barlang egyik odvában a kemény kőkéreg alatt levő kulturrétegben kőszerszámokkal, emberi csontokkal s egy igen tetemes régiségről tanúskodó koponyával *mammutfog* is talált — e tételt egy iőre megingatta; de mint-hogy most a nagyobb és szorgalmatos ásátások alkalmával őskori vastagbőrűek csontjai épen nem kerültek napfényre, bizonyosnak látszik, hogy a régebbi lelethez tartozó egyetlen mammutfog, későbbi időkből véletlenül került oda s így bizonyító jelentőséget annak tulajdonítani nem lehet. A baráthegi barlang megvizsgálása tehát az eddigi tapasztalással megegyező tétel mellett bizonyít, s erről a múlt szeptemberben Budapesten tartott „embertani és őstörténelmi congres-

sus“ is tudomást vett, mint oly tényről, mely az idézett állításnak egyik újabb bizonyítéka.

H u n f a l v y P á l Schaffhausen el-
lenében kijelenti, hogy véleménye szerint mindazon tudósok, a kik azt állítják hogy a finn-népcsalád Közép-Európa őslakosai közé tartozott, határozott tévedésben vannak. Ezzel a történelem minden tanúsága ellenkezik; de sőt épen a finn- és a magyar nyelv alkotása is ellene bizonyít, mely távolról sem régi, hanem határozottan magán viseli az ifjabb időkben keletkezés bélyegét. A finnekről tehát épen nem lehet azt mondani, hogy a kelták, góthok, germánok és szlávok előtt éltek volna Közép-Európában. Nem tud rá példát a historiában, hogy a szétzülött s kihalt nemzetek romjaiból valaha egy-egy töredék csapat megmaradt volna, melyben a régiek hasonmására lehetne ráismerni.

(II.) B o r b á s V i n c z e bejelentett előterjesztése: „Három lecsüngő gyümölcsű Arabis a magyar flórában“ — minthogy az idő már későre járt — a jövő szakülésre halasztatott.

XLVII. V Á L A S Z T M Á N Y I Ü L É S.

1876 novemb. 15-én.

Elnök: BALOGH KÁLMÁN.

Több folyó ügy elintézése után jelenti a titkár, hogy az 1875-ik évi közgyűlésen kitűzött *növényteni pályakérdésre* („Adassanak elő kultivált növényeink betegségei, stb.“) a határidő leteltéig (okt. 31.) két pályamunka érkezett be:

I. „Növénybetegségek.“ Hat rajzlappal. — Jeligeje: „... Már ezentúl — Nem féltetek nemzetem.“

II. „Kultivált növényeink betegségei, stb.“ Két rajzlappal. Jeligeje: „Szébb a virágok jellegét, mintsem az emberek fogyatkozásait vizsgálni.“

A jeligés levelek közös borítékba zárva, lepecsételve a levéltárba tételnek le megőrzés végett; a pályaművek meg bírálására pedig Dr. Jurányi Lajos és Klein Gyula választm. tagok neveztetnek ki. Az eredmény a januári közgyűlésen fog kihirdettni.

Herman Ottó ajánlatára elhatároztatik, hogy P u n g u r Gyula a magyar tücsökfélék monographiáját, melyet a társulat megbízásából készít, a jövő nyáron nyújthassa be és pedig oly módosítással, hogy a munka ne tisztán leíró legyen (minthogy a magyar Gryllodeák descriptive elég bőven tárgyaltak Frivaldszky János munkájában), hanem az életmódra fektesse a főszűlyt és e mellett tüzetes tárgyalás alá fogja az ép oly fontos mint érdekes hangszervet s ezzel a hangot. Ez irányú

megfigyeléseit a jövő tavasszal szándékozik folytatni június végeig, s munkáját azután fogja beküldeni.

R e q u i n y i Géza nagyváradi tanár „A jegesek hajdan és most“ című munkáját ajánlja fel a társulatnak kiadásra. Megbírálás végett három tagú bizottságnak adatik ki.

A „Société nationale des sciences de Cherbourg“ jelenti, hogy 25 évi fennállását december 30-ikán fogja megünnepelni, mely alkalomra társulatunkat is meghívja. — Az elnök megbizatik, hogy társulatunk érzelmeit annak idején átiratban tolmácsolja.

T r u x Károly, aradi tagtársunk indítványozza, hogy *nyomassék ki a társulat tagjainak névsora*, s csatoltassék a „Természettudományi Közlöny“ jelen évi kötetéhez függelékkül. — A választmány az indítványt helyesli ugyan, de tekintetbe véve azt, hogy az igen terjedelmes névsornak 5000 példányban leendő ki nyomtatása közel 500 frtb kerülné, a mennyi költséget a társulat most (midőn a vidéki tagoknak 3 frt évi díjert 31 ivből álló 12 füzetet ad, bérmentes posztai küldéssel együtt) nagyobb megterhelhetés nélkül nem bírna meg, — elhatároztatik, hogy a névsor ki fog ugyan nyomtatni, de csak 500 példányban, s az érdeklődő tagok 30 krnyi csekély összegért fogják

megszerezhetni. — Ezzel kapcsolatban elhatározza a választmány, hogy a társulatnak *hátralekos tagjai*, a kik kötelezettségöknek, a hozzájuk intézett felszólítások daczára, mindezeideig eleget nem tettek, — a névsor végén külön rovatban soroltassanak fel, s tétessék ki neveik után, hány esztendőn át mulasztották el a tagsági díjat befizetni.

Elhatározzatik, hogy a legközelebbi *közgyűlés*, mely egyszersmind tisztújítással lesz egybekapcsolva, 1877 január 3-ik szerdáján (17-ikén) fog megtartatni.

P u l s z k y F e r e n c z, a m. nemz. muzeum igazgatója, az örökítő tagok sorába óhajt lépni, s a 100 frt alapítványt

már be is fizette a társulat pénztárába. — Egyhangúlag megválasztatik.

Ezek után a titkár jelenti, hogy a lefolyt hónap alatt társulatunk tagjai közül hatan hűnytak el: Czinner János, hivatalnok Szegeden; Fábian Lajos, birtokos Nagy-Kállóban; Dr. Gesztessy László, orvos Nagy-Becskeken; Miltényi Kálmán, kir. aljárásbíró Mohácson; Weitzner Herman, kereskedő Napkoron; Zrinszky László, ügyvéd Budapesten. — Szomorú tudomásul szolgál.

Végül a titkár 34 ajánlottot jelent be. Neveik felolvastatnak s rendes tagokul mindannyian egyhangúlag megválasztatnak. (Névsoruk a füzet borítékán).

XXII—XXIII. TERMÉSZETTUDOMÁNYI ESTÉLYEK.

1876 november 24-ikén, és december 1-én.

L e n g y e l B é l a két előadást tartott: „*A szénről és fontosabb vegyületeiről.*” A szén és a széntartalmú vegyületek, úgymond előadó, a jelenkor iparában már oly nagy jelentőségre vergődtek, a milyent a többi elemek és vegyületeik egyikének sem tulajdoníthatunk. A fém-kohászatban a szén ép oly fontos és nélkülözhetetlen, mint a mily lényeges kellékek a széntartalmú festőanyagok a kelmefestésnél. Ez oknál fogva e tárgy eléggé fontos arra, hogy nagyobb körben is ismeretesebbé váljék, legalább annyira, a mennyire nagy terjedelme megengedi, hogy néhány előadásban megismerttessék. E czélból az előadó és Wartha Vincze műegyetemi tanár egymással szövetkezve: abban állapotok meg, hogy két-két estén a szénről és ipari tekintetben fontosabb vegyületeiről fognak előadást tartani; a tárgyat úgy választván meg, hogy Wartha Vincze a széntartalmú festő-anyagokról, Lengyel Béla pedig magáról a szénről (carbonium) és azon fontosabb vegyüeteiről fog értekezni, a melyeknek ismerete egyszersmind szükséges a festő-anyagok chemiai alkotása között levő különbség megértésére; előadásai tehát bevezetésül is szolgálnak Wartha előadásaihoz. — Az előadások közben számos kísérlet és mutatóvány szolgált az elmondottak kiegészítésére és bizonyítására. (Az előadások szövege már megjelent, mint a „népsz. természettud. előadások gyűjteményének“ 3-ik füzeté. Ára 25 kr.)

LEVÉLSZEKRÉNY.

(27.) A GYÜMÖLCSÖK UTÓÉRÉSÉRŐL. — W e i s z G á b o r tagtársunk Alberti-Irsáról levelet intézett hozzánk, melyben előadja, hogy lakóhelye vidékén kivételre sok gyümölcsöt természetnek, és a természetnek nemcsak a fán megérett gyümölcsöt adják el, hanem az idő előtt lehullott almát és körtét is értékesítik, oly módon, hogy állás által megérlelik. Tagtársunk ezen tapasztalattal kapcsolatban azt a kérdést veti föl, hogy általában minő változásokon megy át a gyümölcs, péld. az alma, körte, szőlő stb. az érés alatt, és hogy mi az oka annak, hogy némely gyümölcsnemek csakis a termő-növényen érnek meg (szőlő), míg mások féleretten vagy akár zölden leszakítva is, állás közben is megérnek? sőt az így érlelt gyü-

mölcs sok ízben zamatosabbá válik (alma, körte) a fán érleltnél? Röviden: mi az oka annak, hogy némely gyümölcs képes az utóérésre, a másik ellenben nem?

A fölhozott kérdés szoros összefüggésben van a növényi élet-vegytan legfontosabb kérdéseivel; de ennek daczára csak igen kevés az, a mi eddig tüzetesebb vizsgálat tárgya volt, és a mit válasszul előadhatunk: az érésnél a gyümölcsben létrejövő chemiai változásokról mindössze annyit tudunk, hogy (az itt tekintetbe veendő gyümölcsnemeknél legalább) a cukortartalom növekszik, míg a szabad sav mennyisége többnyire fogy. Hogy minő anyagokból képződik a cukor és hogy mi lesz a savból, arról nincs semmi közelebbi tudomásunk. Az utó-

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhetsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.